

Prof. dr. Matija Ambrožič

Z začetki dela pri socialno-zdravstveni zaščiti matere in otroka in s šolanjem prvih medicinskih sester v Sloveniji je v naši zdravstveni zgodovini neizbrisno povezano ime profesorja dr. Matije Ambrožiča.

Rodil se je 24. februarja 1889 na Dobrovi pri Ljubljani. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani in že tedaj stopil na pot naprednih študentov. Na Dunaju, kjer je študiral medicino, pa je bil v vrstah prvih preporodovcev in povsod izpričeval svoje napredne nazore.

Zaradi izredne marljivosti in znanja je postal asistent znamenite pediatrične šole profesorja Pirqueta na Dunaju. V svojem poklicu in v svoji ožji stroki pa se je izpopolnjeval še v drugih evropskih središčih. Že zgodaj se je odločil, da bo temeljito znanje in bogate izkušnje v svoji domovini posvetil socialni smeri unitaristične pediatrije.

Leta 1921 se je vrnil v Ljubljano, kjer je v kurativni pediatriji našel sicer že bogato tradicijo, medtem ko je preventivno in socialno-zdravstveno varstvo otrok bilo tako rekoč še v povojih. Poln načrtov in zamisli, da bi v Sloveniji organiziral socialno-zdravstveno zaščito otrok, je iskal opore pri naprednih ženskih organizacijah, zlasti pri ženskem društvu »Dečji dom«, ki je zbiralo denarna sredstva in ljudi, ki bi podprli dr. Ambrožičeve zamisli.

Že ob začetku svojega dela v domovini se je živo zavedal, da svoje naloge ne bo zmogel brez strokovnih sodelavcev — sester. Tako je z Jesenic povabil sestro Boškinovo, ki je poleg zdravnika dr. Frana Kogoja že delala v tamkajšnji posvetovalnici za otroke. Še prej pa je k njej poslal v uk in prakso sestro Viko Kecelj. Njima so se kmalu pridružile še mlada gimnazijska absolventka, zdravnikova hčerka Antonija Šifferrerjeva, poleg nje pa Ana Kurert in Marija Gril. S temi sodelavkami, od katerih so nekatere imele še pomanjkljivo strokovno izobrazbo, zato pa veliko volje in zaupanja v dr. Ambrožiča, je začel orati prve brazde v ledino zdravstvenega varstva otrok v Ljubljani. Najprej si je zastavil nalogo, da sanira do kraja neurejeno otroško zavetišče v Bohoričevi ulici.

Konec leta 1922 pa so že začeli v Lipičevi ulici urejati nove prostore »Zavoda za socialno-higiensko zaščito dece«, ki je začel z delom 9. julija 1923. Prvi ravnatelj ustanove je bil dr. Ambrožič. Že od vsega začetka pa si je bil v svesti, da bo v svojem prizadevanju uspel le tedaj, če bo na tem delovnem področju kar največ stro-

kovno usposobljenih in izobraženih sester. Zato se je leta 1923 lotil dela, da se čimprej ustanovi šola za »zaščitne sestre«. Dobro leto pozneje, dne 3. januarja 1924, je šola že začela z rednim poukom. Prvi predstojnik šole in tudi predavatelj je bil zopet dr. M. Ambrožič. Zato ga po pravici lahko imenujemo pobudnika in ustanovitelja prve šole za medicinske sestre v Sloveniji. Glede na takratne potrebe pri nas je usmeril šolo v socialno pediatrično smer. V svoji prizadevnosti za strokovno usposabljanje sester pa je šel še dlje. S svojimi poznanstvi v svetu je izposloval, da se je že v Ljubljani izšolana sestra Antonija Šiffrerjeva odšla strokovno izpopolnjevati v inozemstvo — v Toronto.

Pri zavodu za socialno in zdravstveno zaščito dece pa je dr. Ambrožič — po besedah prof. dr. Marija Avčina — poleg šole za sestre organiziral še otroški dispanzer za dojenčke in male otroke, polikliniko za večje otroke in preventivni stacionarij za nedonošenčke. Tu je bila urejena tudi posvetovalnica za otroke, kjer so matere lahko dobile strokovna navodila in praktični pouk o zdravi prehrani in negi dojenčkov. V zavodu je začela delovati tudi prva mlečna kuhinja, ki je materam izdajala pravilno pripravljene mlečne obroke za tiste dojenčke, ki so bili zaradi socialnih razmer ali ker jih matere same niso bile zmožne dojeti, prehransko ogroženi in zato take prehrane potrebni.

Dr. Ambrožič pa je svoje preventivno delo prenesel tudi na širše področje zunaj svojega zavoda. Medicinske sestre, ki so že končale prve letnike šole, posebno sestra Angela Boškin, so pod njegovim vodstvom vodile higiensko-zdravstvene tečaje in razstave s predavanji o pravilni prehrani in negi otrok. To delo je bilo usmerjeno predvsem v mala naselja in industrijske kraje. Po terenu pa so prirejali posebne tečaje za učiteljice in babice, da bi tudi te pri svojem vzgojnem delu pomagale prosvetljevati žene in dekleta.

Leta 1926 je dr. Ambrožič ustanovil v Lukovici pri Domžalah našo prvo in sodobno urejeno rejniško kolonijo za dojenčke, ki jih matere niso mogle imeti poleg sebe. Kolonija rejničkov je bila pod strokovnim nadzorstvom zdravnikov in sester njegovega zavoda. Tu so sestre redno obiskovale družine ter urejale potrebne socialne probleme med starši in otroki. Trdne tradicije te otroške rejniške kolonije, ki jo je ustanovil dr. Ambrožič, pa obstajajo še danes.

Pri vsem svojem delu se je ravnal po vodilu: **»Zaščita otrok ne more biti odvisna samo od usmiljenja in uvidevnosti posameznikov, temveč mora skrb za zdravje otrok prevzeti vsa družba.«** Seveda je bilo to njegovo stališče za tisti čas, v katerem je začel delovati, dokaj revolucionarno, vendar je pri sestavljanju zakonodaje za zdravstveno varstvo otrok le imelo nekaj uspeha. Šele po narodnoosvobodilni vojni, v svobodi pa je njegovo stališče doživelo popoln uspeh, ko je družba prevzela velike odgovornosti za zdravje žene in otroka.

Ko je leta 1926 to delo v Ljubljani že steklo, pa je dr. Ambrožič odšel v Beograd. S seboj je povabil sestri Antonijo Šiffrer in Pavlo Gruden, s katerima je tam začel ustanavljati podobno ustanovo kakor v Ljubljani. Ustanovil je Center za zdravstveno zaščito mater in otrok ter začasno kliniko v lesenih zgradbah na Guberevcu v Beogradu. Sem je prišlo iz Slovenije še nekaj sester, s katerimi je rad delal, saj so prinesle s seboj izredno požrtvovalnost in vdanost svojemu poklicu in predstojniku. V tej ustanovi je profesor Ambrožič zbiral in učil zdravstvene kadre ter snoval zamisel o podobi, organizaciji in delu svoje bodoče pediatrične klinike v Beogradu. Kljub velikim uspehom, ki jih je imel pri kliničnem delu, pa ni miroval. Posegel je tudi na socialno pediatrično področje. Poleg dispanzerja pri kliniki je v mestu samem za delavske otroke organiziral dva otroška vrtca, podobno kakor v Lukovici pri Domžalah pa otroško rejniško kolonijo v Mi-

loševcu. Ves zdravstveni kader je vzgajal v duhu in delu, ki ga je preveval ves čas njegove zdravniške dejavnosti.

Ob srbskohrvatskih pediatričnih dnevih junija 1969 pa je o njem v svojem predavanju prof. dr. Jovanka Žujović povedala tudi tole: »Pokojni prof. dr. Ambrožič je imel dobro zamisel, da je v Beograd na snujočo se pediatrično kliniko povabil sestre — Slovenke ter jim zaupal prvo nego, prehrano in medicinsko oskrbo malih srbskih otrok. Tem sestram in profesorju Ambrožiču gre hvala, da se je v Beogradu začela tako lepa in bogata klinična in socialno pediatrična tradicija, od katere imajo koristi vsi srbski in številni jugoslovanski otroci širom po naši domovini. Sestre Slovenke so opravile ogromno delo in ob njih so se v skupnem delu izučile mnoge srbske sestre. Snovale so se med Srbi in Slovenci vezi spoštovanja in iskrenega prijateljstva.«

Profesor dr. Matija Ambrožič je bil eden tistih ljudi, ki s svojo smrtjo ne odhajajo v pozabo. Svoje človeške in strokovne sposobnosti je vsadil v tista stroko zdravstvene dejavnosti, o kateri smo in bomo govorili z največjo prizadevnostjo. Umrl je v Beogradu 15. VII. 1966, kjer si je ustvaril družino in svoj dom. Tu je razdajal svoje človeške in strokovne sposobnosti pri zdravstvenem in socialnem varstvu mater in otrok ter vzgoji zdravstvenih delavcev v duhu plemenitosti, požrtvovalnosti in ljubezni do poklica in svojih varovancev.

Medicinske sestre pa bodo v svojih analih za vselej imele zapisano ime zdravnika dr. Matije Ambrožiča kot ustanovitelja in prvega predstojnika šole za »zaščitne sestre« v Sloveniji, obenem pa strokovnjaka, ki je med prvimi znal ovrednotiti medicinsko sestro kot važnega in nepogrešljivega sodelavca v pediatrični službi.

N. J.

**NARAVNA, SRČNA KULTURA NAJ NAS VODI, KO OSKRBUJEMO BOLNIKE.
LE TAKO BOMO POSTALE DOBRE, BOLJŠE ZDRAVSTVENE DELAVKE IN S
TEM TUDI BOLJŠI LJUDJE!**

ADRIJANA ELVIČ

OHRANITEV IN UTRJEVANJE ZDRAVJA

**TER PREPREČEVANJE BOLEZNI JE PREDVSEM STVAR ZNANJA IN VZGOJE.
VSAK ČLOVEK IMA PRAVICO DO ZNANJA, PRAVICO POZNATI ZDRAVSTVENO
ZAKONODAJO IN MOŽNOSTI, KI MU JIH DAJE ZDRAVSTVENA SLUŽBA, PRA-
VICO DO VZGOJE IZ HIGIENE IN OSNOVNIH ZDRAVSTVENIH VPRAŠANJ.
TE PRAVICE PA OBVEZUJEJO VSE, KI ZDRAVSTVENO VZGOJO UMEJO!**

PROF. DELORE, LYON